

«شرق» در گفت‌وگو با دو حقوقدان وضعیت حقوقی خبرنگاران بازداشتی را بررسی می‌کند

ضرورت مصونیت خبرنگاران در شرایط بحرانی

نسترن فرخه: تعداد خبرنگاران و روزنامه‌نگاران بازداشتی حوادث اخیر روز به روز بیشتر می‌شود و با وجودی که از بازداشت برخی از آنها بیش از یک هفته می‌گذرد، هنوز اطلاعات دقیقی از این پرونده‌ها در دست نیست؛ همچون دستگیری نیلوفر حامدی، روزنامه‌نگار گروه جامعه «شرق» که پنجشنبه هفته قبل در منزل شخصی خود دستگیر شده و تا الان طبق اظهارات وکیل و همسرش تفهیم اتهام نشده است. موضوعی که طبق قانون تخلف محسوب می‌شود؛ زیرا باید هرکسی را که دستگیر می‌کنند ظرف ۲۴ ساعت تفهیم اتهام کنند و برای او پرونده تشکیل دهند. محمدحسین آجورلو، همسراین روزنامه‌نگار، در اطلاع‌رسانی درباره جزئیات پرونده، دو روز قبل در توییتی اعلام کرده بود: «نیلوفر حامدی چند دقیقه پیش به من و مادرش زنگ زد. حال او خوب است و گفت هر روز در سلول انفرادی یوگا می‌کند. همچنان اطلاعی از تشکیل پرونده خود ندارد و به او گفته‌اند تحقیقات در حال انجام است». اما همچنان اطلاعات دیگری در مورد روند قانونی پرونده خبرنگار «شرق» و دیگر خبرنگاران بازداشتی ازجمله علیرضا خوشوقت، روح‌الله نغمی و یلدا معبری عکاس نیز در دست نیست.

خبرنگار و روزنامه‌نگار باید مصونیت داشته باشد

کامییز نوروزی، حقوق‌دان، در گفت‌وگو با «شرق» به این موضوع اشاره می‌کند که هر اتفاقی که در کشور می‌افتد اولین کسانی که مورد خطر قرار می‌گیرند روزنامه‌نگاران هستند و اضافه می‌کند: این رویه علاوه بر اینکه از نظر حقوقی قابل نقد است، مانعی است بر سر راه اطلاع‌رسانی حرفه‌ای و مسئولانه یک خبرنگار که کارش کردآوری و انتشار اطلاعات از طریق رسانه است. روزنامه‌نگاری که چنین وظیفه‌ای را بر عهده دارد، بالطبع باید از امنیت حرفه‌ای هم برخوردار باشد. متأسفانه در حوادث اجتماعی و سیاسی که در جامعه رخ می‌دهد، امنیت حرفه‌ای روزنامه‌نگارها رعایت نمی‌شود. همچنین در تبصره ماده ۵ قانون مطبوعات که به رسمیت شناخته شده است، به صراحت ذکر شده که نشر و انتشار اخبار داخلی و خارجی که به منظور افزایش آگاهی عمومی و حفظ مصالح جامعه

تفهیم اتهام یک حق مسلم

تفهیم اتهام یکی از اصول مسلم آیین دادرسی کیفری است. حق مسلم متهم است که بداند مرتکب کدام عمل مجرمانه شده است. به این معنا که رابطه متهم با جرم و اسناد و مدارکی که اتهام او را ثابت می‌کند، به وضوح برای متهم توضیح داده شود. در واقع تفهیم اتهام به معنای تفهیم فوری و سریع نوع اتهام و دلایل آن به متهم است. به نحوی که از موقعیت قضائی و حقوقی تکالیف خود به طور کامل مطلع شود.

بنیاد حقوقی، داوری و آموزشی به مقوله تفهیم اتهام پرداخته و در بخشی از آن اشاره می‌کند که: تفهیم اتهام از حقوق متهم و از وظایف بازپرس است. این تفهیم باید به زبانی باشد و به‌گونه‌ای بیان شود که برای متهم قابل درک و فهم باشد. بنابراین در مواردی که متهم با اصطلاحات قانونی آشنایی ندارد، تفهیم باید با بیان ساده اما مشخص صورت بگیرد. ذکر عنوان مجرمانه جزایی صرف نظیر «جعل مفادی» را به متهمی که ممکن است هیچ آشنایی با مفاهیم این عناوین نداشته باشد، نمی‌توان تفهیم اتهام صحیح به معنای مورد نظر قانون‌گذار دانست.

در این زمینه دست‌اندرکاران قضائی و انتظامی در زمینه تفهیم اتهام، وظایفی دارند. همچنین ضابطان دادگستری بدون تعیین تکلیف توسط احکام قضائی بیش از ۲۴ ساعت نمی‌توانند متهم را در بازداشت نگه دارند. از سوی دیگر، متهمان نیز حقوقی دارند که از جمله آن، سکوت آنها در مقابل سؤالات است. داشتن وکیل نیز از حقوق متهمان است، ملاقات با دوستان و اقوام در هنگام بازداشت موقت و نیز نشویند

- جدول ۴۳۲۵** • **طراح: بیژن گورانی**

افقی:

۱- بازیگر مرد فیلم باشگاه مشت‌زنی- از امراض فصل سرما- همسایه ۲- طبیعی‌دان انگلیسی و بنیان‌گذار نظریه تکامل- زمین ۳- ابزار و وسایل- بدون کمک و یاری ۴- نام مادر امام زمان(عج)- ناپخته- پایبندی ۵- برکت سفره- دیار رئیسه‌علی- چند مرتبه ۶- شیوه عمل- امانت‌دار- جلد استالتین ۷- جانور تک‌سلولی- خمیگدی- سنگ آسیاب ۸- کوبین- واحد پول پاراگوئه ۹- انتها- امیدوار- اولین رقم از سمت راست عدد ۱۰- میوه‌ای شیرین با هسته درشت- فیلمی ساخته رسول ملاقلی‌پور- محفل ۱۱- جانشینی- از پوشاک زمستانی- چین و چروک پوست ۱۲- گلی به شکل جام- ضمیر متکلم وحده- شعبه‌ای از نژاد سفید ۱۳- نفیس- سایه‌بان درشکه ۱۴- چهارمین سوره قرآن- دفتر شعری از محمود درویش، شاعر فلسطینی ۱۵- کم‌پشت- هیزم- اتحادیه صنفی

عمودی:

۱- لوس و ننز- از نسبت‌های مثلثاتی ۲- راهی که به آخر نمی‌رسد- بلندترین استخوان بدن- از جنس آهن- ریسمان ۳- مروراید- سرورصد- نویسنده فرانسوی رمان بابا گوربو ۴- نوعی پارچه ضخیم و خشن- قرارگرفتن در وضعیت مناسب برای روبرویی با خطر ۵- شهر قطب- اصطلاحی در فوتبال- وسیله بادکردن لاستیک ۶- در هم داخل‌شدن- تکه کوچک کاغذ- مربوط به هنر ۷- پایتخت کانادا- آتلوازا- متعصب غیرمنطقی ۸- طلا- قابله- سرور و آقا- تکرار حرفی ۹- غذای

لباس زندانی و سایر مقررات مربوط به زندانیان از حقوق مسلم متهمان است.

علاوه بر بیان صریح آن در ماده ۱۲۹ قانون آیین دادرسی کیفری سابق مصوب سال ۱۳۷۸ و مواد ۱۹۳ تا ۱۹۵ قانون آیین دادرسی کیفری جدید مصوب سال ۱۳۹۲ در قانون اساسی ایران هم به صراحت مورد پیش‌بینی و تأکید قرار گرفته است. اصل ۳۲ قانون اساسی مقرر می‌دارد «هیچ کس را نمی‌توان دستگیر کرد مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می‌کند. در صورت بازداشت، موضوع اتهام باید با ذکر دلایل بلافاصله کتبا به متهم ابلاغ و تفهیم شود». بعد از تفهیم اتهام است که شخص مظنون یا مشکئی عنه، تبدیل به متهم می‌شود. مقام قضائی امر تحقیق مقدماتی باید به جمع‌آوری دلایل له و علیه متهم بپردازد و زمینه اجرای عدالت بین اصحاب دعوا را فراهم کند؛ بنابراین فرد احضارشده که از طرف شاکی، ادعایی علیه او ارائه شده است، با توجه به اصل برائت، باید فرصت کافی برای ارائه دفاعیات خود داشته باشد.

تفهیم اتهام از آن جهت ضروری است که از یک سو امکان رد اتهام یا اتهامات منتسب را برای متهم فراهم می‌کند و تضمینات ناظر به حقوق دفاعی و جنبه عملی

به خود گرفته و آغاز می‌شود و از سوی دیگر قاضی تحقیق را مجاز می‌کند که به اقدامات ضروری و از جمله اصدار قرارهای تأمینی متوسل شود.

اهمیت تفهیم اتهام چنان است که اگر متهم در یک روز و چه در روزهای متعدد مورد بازجویی قرار گیرد، در هر مرحله باید به وی تفهیم اتهام شود.

به نظر می‌رسد طبق اصول و قواعد حاکم بر آیین دادرسی کیفری، یکی از

فضای مجازی است و رسانه‌های داخلی به دلیل محدودیت‌هایی که به آنها اعمال می‌شود، قادر نیستند حرفشان را به‌طور کامل بزنند؛ بنابراین حتی از لحاظ مصلحت عمومی هم این اعمال فشارها بر روزنامه‌نگاران صحیح نیست.

این حقوق‌دان اشاره می‌کند که در حوادث میدانی مثل جنگ‌ها و تظاهرات خیابانی، خبرنگاران همچون نیروهای امدادگر باید از مصونیت برخوردار باشند. امدادگرها می‌توانند آزادانه در میدان رفت‌وآمد کنند و هیچ‌کدام از دو طرف حق تعرض به آنها را ندارند که طبق کنوانسیون‌های بین‌المللی، روزنامه‌نگار و خبرنگار هم باید به همین شکل دارای مصونیت باشند.
یاید خبرنگاران حاضر در میدان از بقیه متمایز و قابل شناسایی باشند؛ مخصوصا در وقایع خیابانی که حفظ جان خبرنگار بر عهده پلیس است. به همین دلیل روزنامه‌نکاران و خبرنگاران باید در وقایع میدانی لباس مجزایی به تن کنند تا از طرف هر دو گروه در مصونیت کامل باشند.

تفهیم اتهام نکردن تخلف است

نعمت احمدی‌نسب، وکیل پایه‌یک دادگستری و عضو کانون وکلای مرکز، در گفت‌وگو با «شرق» به مجاری دستگیری چند خبرنگار و روزنامه‌نگار اشاره می‌کند و می‌گوید: اینکه خبرنگارهای دستگیرشده در این مدت تفهیم اتهام نشده باشند، یک تخلف است؛ باید هرکسی را که دستگیر می‌کنند ظرف ۲۴ ساعت تفهیم اتهام کنند و برای او پرونده تشکیل دهند. باید قرار مختصی هم صادر کنند که این قرار ممکن است قرار منع تعقیب، بازداشت موقت یا قرار وثیقه باشد. باید در نظر گرفت که طبق قانون، بین خبرنگار و افراد دیگر تفاوتی نیست؛ ولی در نحوه رسیدگی به جرائم مطبوعاتی تفاوت‌هایی وجود دارد؛ یعنی باید در حضور هیئت منصفه این موارد

بدیهی‌ترین حقوق متهم، علم و آگاهی وی از اتهام انتسابی است و رعایت این حق مستلزم تفهیم اتهام با تمام دلایل اقامه‌شده است و بدون رعایت این حق دفاعی متهم، می‌توان گفت که علاوه بر محرزبودن تقصیر مقام قضائی امر تحقیق، ادامه تحقیقات محکوم به ابطال و فاقد اثر قانونی است. به عنوان مثال، بعد از تفهیم اتهام و نبودن دلایل کافی علیه متهم، صدور قرار تأمین کیفری وجاهت قانونی ندارد. به موجب ماده ۱۲۹ قانون آیین دادرسی کیفری سابق سال ۱۳۷۸ و مواد ۱۹۳ و ۱۹۴ قانون آیین دادرسی کیفری جدید مصوب سال ۱۳۹۲، مقام قضائی ابتدا هویت و مشخصات دقیق متهم و آدرس دقیق پستی او را سؤال و در صورت‌مجلس قید می‌کند و به متهم تذکر می‌دهد که در صورت کتمان حقیقت و اعلام آدرس واهی، احضاربه به همان محل ارسال می‌شود؛ بنابراین باید مواظب اظهارات خود باشد.

شایان ذکر است که استعمال آدرس دقیق متهم باعث می‌شود که اوراق احضاربه سریع‌تر ابلاغ شوند و این موضوع مانع از اطاله تحقیقات می‌شود، سپس مقام قضائی باید اتهام و دلایل اقامه‌شده را به‌طور صریح به متهم تفهیم کند و آن‌گاه تحقیقات را ادامه می‌دهد. توضیح آنکه در تفهیم اتهام ذکر کلی مصادق قانونی جرم انتسابی صحیح نیست، بلکه مقام قضائی باید جرایم ادعایی را به تفکیک تشریح کند، همچنین دلایل ارائه‌شده و سایر مستندات یا شهود معرفی شده یا محل تحقیقات محلی (در صورت تحقیق محلی) یا نوع وسایل کشف‌شده را به طور کامل به متهم معرفی کند تا متهم بتواند از خود دفاع کند.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰

- حل جدول ۴۳۲۴**

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰

- سودوکو سخت ۳۳۲۱**

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

- سودوکو ساده ۳۳۲۱**

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عده‌های بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

داد: بعد از آن باید ظرف ۲۴ ساعت خانواده فرد را مطلع کنند که کجاست و همچنین امکاناتی مثل تلفن و حق دسترسی به وکیل را باید در اختیار بازداشتی قرار دهند. همچنین فرد حق سکوت در برابر پرسش‌ها را هم دارد. من به‌عنوان عضو کوچکی از جامعه حقوقی کشور که به اندازه خودم در پرونده‌های حوادث اخیر دخالت داشتم، به نظرم برخی حوادث باید تجربه‌ای باشد تا برای نظام هزینه‌ای درست نکنند. به هر حال طبق قانون هیچ فردی را بدون دستور مقام قضائی نمی‌توان بازداشت کرد. همچنین طبق قانون آیین کیفری، مشخص است که چه ساعت‌هایی از شبانه‌روز افراد را باید بازداشت کرد. در کنار آن هم نحوه نگهداری متهم بسیار مهم است که در چه شرایطی باشد. این وکیل در بخشی از صحبت‌هایش بیان می‌کند: طبق توصیه‌های دینی، اخلاقی و حرفه‌ای، اگر چندین نفر مجرم محکوم آزاد باشند و ما دسترسی برای دستگیری آنها نداشته باشیم، این نشان از ضعف ماست که آنها را بازداشت نکرده‌ایم، اما اگر یک بی‌گناه، حتی یک شب در زندان بماند، صرف‌نظر از اخلاق، این امر شرعاً حرام است. همچنین ما قانونی داریم به نام قانون حقوق شهروندی که قانونی جامع و کامل است اما متأسفانه رعایت نمی‌شود. اگر این قانون قرار بود رعایت شود، هیچ‌کدام از این بچه‌ها الان نیاید بازداشت شده باشند.

احمدی به ذات حرفه خبرنگاری و روزنامه‌نگاری در این شرایط و وظیفه رسانه اشاره می‌کند و می‌گوید: اگر خبرنگار دنبال خبر نرود پس چه کار کند؟ خبرنگار کارش همین است و بابت آن حقوق می‌گیرد. ما روزی در تقویم برای خبرنگارها داریم. حال اگر خبرنگار کار نکند، از طرف رسانه توبیخ می‌شود و اگر کار کند هم بازداشت نمی‌شود.

در تفهیم اتهام سؤالات باید صریح، کوتاه، مفید، روشن و مرتبط با موضوع باشد و سؤالات تلقینی (یعنی کسی را وادار به گفتن کلامی کردن) و اغفال، اکراه و اجبار متهم ممنوع است. چنانچه متهم از دادن پاسخ امتناع کند، امتناع او در صورت‌مجلس قید می‌شود، البته قانون آیین دادرسی کیفری، به صراحت یا حتی ضمنی اعلام نکرده است که این سکوت متهم را باید به عنوان دلیلی علیه آن یا له آن تلقی کرد.

در سیستم قضائی کشور ما متهم در مرحله تفهیم اتهام فقط به سؤالات پاسخ می‌دهد و ظاهر امر نشان می‌دهد که متهم حق دخالت در تحقیقات مقدماتی را ندارد، اما این امر خالی از ایراد نیست، زیرا در این مرحله هم نحوه اطلاع متهم از محتوای پرونده در هاله‌ای از ابهام است و هم وی از حضور مؤثر وکیل بی‌بهره است که این مسائل مغایر با اصل تساوی سلاح‌ها و از جمله تضمینات مهم تحقیقات و محاکمه منصفانه است. رسیدگی به اکثر جرایم ابتدا در دادسرا صورت می‌گیرد. در دادسرا دادستان، دادیار یا بازپرس بر حسب وظایفشان اقدام به پیگیری جرم رخ داده و کشف آن می‌کنند. بعد از انجام تحقیقات مقدماتی، پرونده و متهم برای صدور حکم به دادگاه فرستاده می‌شوند. زمان تفهیم اتهام به متهم در همین مرحله تحقیقات مقدماتی است. در واقع مقام رسیدگی‌کننده باید قبل از پرسش از متهم اقدام به تفهیم اتهام به او کند و به او تذکر دهد که حرف‌های او ثبت می‌شوند؛ بنابراین باید مراقب اظهارات خود باشد، زیرا این اظهارات می‌توانند علیه خود او استفاده شوند. پس زمان تفهیم اتهام در مرحله تحقیقات مقدماتی و قبل از بازجویی از متهم است.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰